

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony
decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis.
ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue]
docto eos digne legenti. predicanti. aut ...**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

D[omi]nica decimaoctaua p[ost] trinitat[is]. II Sermo. CXIX

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

Animalis hō nō p̄cipit ea q̄ dei sunt. Alij sunt q̄ nō mouent ad aliqd̄ bonū. s̄z ad omne malū. Proverb. Pedes eoz ad malum currūt. Et ps̄. Veloces pedes eoz ad effundendū sanguinez. Et seq̄t. Cōtritiō et infelicitas in v̄is eoz. ⁊ viā pac̄ nō cognouerūt. Et sūt illi q̄ absq̄ timore dei ad omne malū mouent. Cū seq̄t. Non est timor dei ante oculos eoz. Eccl̄. viij. Absq̄ yllō timore filij hoim̄ p̄petrant mala. ¶ **T**ertio p̄cipit dilectio ex tota mente. Anima hois d̄r mens. inq̄ntū est separata a corpe. sicut angelus d̄r sp̄s. S̄z a theologis d̄r mens. a phis̄ d̄r intellect̄. Et hac ḡ suba aie in demur diligere deū. vt sic ip̄a est ymago diuine substantie simplex et inuisibilis et incorruptibilis. om̄e sensibile om̄e corruptibile nobilitate sua trāscēdēs. Sic deū qui s̄lis est ⁊ nihil aliud diligit. ⁊ ei p̄ amorē yniat. vt simile simili congaudeat. Sed multi sunt oblici istius dignitatis. ac si nō haberent in se intellectum seu mentē. vt boies brutales. De q̄b̄ dicit ps̄. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus in q̄b̄ nō est intellect̄. Non sic aut̄ nos. sed attendentes nobilitatē nostraz diligam̄ deū cuius ymago sumus. Quatin̄ p̄ dilectionē nr̄az ip̄e nos diligere dignet̄ h̄ p̄ grām. et in futuro p̄ gl̄az. Ad quā nos p̄ducatur qui sub ⁊ supra regnat.

¶ **D**ivina decima octaua p̄ trinitatē. II

¶ **S**ermo. CXIX

Diliges proximū
tuū sicut teip̄m. Math. xxij. Sic ait Auḡ. in libro de fide et opib̄. Ita connexa sunt ista duo dilectio dei et primi. q̄ neq̄ dilectio dei p̄t esse in hoie q̄ nō diligit primū. nec dilectio primi i eo qui non diligit deū. Dec ille. Et q̄ p̄z q̄ sic necesse fuit homini dare p̄ceptū de dilectione dei. ita de dilectione primi. cū alterum sine altero stare nō potest. Nam ille solum seruat in se dei dilectionem qui a charitate non dijudicat primū. Cū dicit Isidorus li. ij. de summo bono. c. iij. q̄ qui a fraterna societate fecernit a diuine caritatis p̄cipatiōne p̄uat. nec poterit deum diligere qui in primi nosc̄ dilectōe errare. Dec ille. De rito igit̄ saluator post p̄ceptū dilectionis sue adiunxit p̄ceptū dilectōis fraternae. dicens. Diliges primū tuū sicut teip̄m. In

q̄b̄ s̄bis tria tangunt. Primo em̄ caritas fraterna p̄cipit. cum d̄r. Diliges. Secūdo obiectū p̄gruū eiusdē caritatis p̄ponit. euz d̄r. proximū tuū. Tertio modus debet̄ implendi p̄ceptū describitur. cū d̄r. sicut teip̄m.

¶ **D**ixi primo q̄ i verbis s̄mis
lis charitas fraterna p̄cipitur. cū d̄r. Diliges. Ac si em̄ diceret homini. Et q̄ diligis deū qui ē caput tuū. diliges ⁊ primū tuū qui est mēbz tuū et eius. Sumus enim inuicem mēbra et christi. Quare merito inuicem diligendi. Nec immerito. Sine em̄ tali fraterna dilectione corpus eccl̄e misticū. s̄z corpe cōpositū et multis fidelib̄ sub vno x̄po capite et vnitare fidei collectū durare non p̄t etiā vno momento sine caritate primoz. q̄ sola est vinculū p̄fectionis. vt dicit ap̄lus Col. iij. Eo q̄ p̄ ip̄am om̄ia mēbra q̄ntum cūq̄ diuisa p̄ orbem terraz. copulant̄ ⁊ cōiungunt. Ad quē sensum dicit ap̄lus Romanoz. xij. Vltra mēbra estis. vñ autē corpus. Unde Augustin̄ in libro de salutarib̄ documentis dicit. Caritas ē que colligat ⁊ vniificat om̄ia mēbra. per quā vt dicit idem in libro de substantia dilectionis. om̄es primi ad inuicē vñ sunt. ita q̄ p̄ caritate bonū omnium sit singulorū. Triā autem sunt que mouent hominē ad diligendū primū. Diligere siquidē d̄z qui libet primū. p̄ter p̄ceptū necessitate. Secūdo p̄ter p̄ceptū vtilitate. Tertio p̄ter p̄ceptū iocunditate. De p̄mo quō ista dilectio fraterna est necessaria dicit ap̄lus Romanoz. xij. Memini quicq̄s debeat̄ nisi vt inuicē diligat. De s̄b̄ tractas Auḡ. in epla. v. ad Severū ep̄m dic̄. Caritas q̄nto p̄m p̄dit t̄to plus debet̄. Et nos tanto maḡ eā dem̄ q̄nto ampl̄ impendim̄. Et idem epla. ij. ad Celestinū dic̄. Si debeo caritate q̄ sola reddita semp̄ retinet̄ debitorē. Reddit̄ em̄ cū impendit̄. debet̄ etiā si reddita fuerit. Dec ille. Cum igit̄ dilectio fraterna sit debitum. merito est et necessitate reddendū. Et s̄ptum sit. redde q̄d debes. Math. Et triplici necessitate tenet̄ homo diligere primū tanq̄ debitor soluere crediti debiti. vic̄ et debito nate. et debito leḡ diuine. ⁊ et debito leḡ hūane. De p̄mo patet. Nam videm̄ q̄ om̄ia creata tenent̄ ad inuicē. eo q̄ volatilia ad sibi simi-

Quinta decima octava post trinitatis

lia conueniunt. et omne animal diligit sibi simile.
Eccl. xiiij. Unde et formice sic se diligit quod
plures in una domo morantur. in lege aues sunt
volantes. multa aialia simul pascentur. et ita omnia ad
unionem et dilectionem naturaliter tendunt. Apes
etiam sub uno rege habitant. omnes sunt mellis conficiunt.
omnia membra in uicem se supportant. sicut laborant.
sicut quiescunt. Si ergo faciunt hec bruta et in
sensata. quanto magis homines ratione intellectu
vigentes. inter quos maior debet esse dilectio. sicut
probat apostolus **Rom. xiiij.** **Et. i. Cor. xiiij.** Secundo
mouet ad hoc debitum legis diuine. quod tota
lex diuina precipit ut diligat in uicem **Iob. xiiij.**
In hoc apparet quod discipuli mei eritis si dilexeritis
in uicem. **Et apostolus dicit.** quod diligit primum
legem impleuit. Ergo plenitudo legis est dilectio
Rom. xiiij. **Et per hoc quod non melius cognoscit
legem diuinam impleat nisi per fraternam dilectionem.**
Unde alia que in lege precipiuntur per bene ab aliquo impleantur.
si si sine caritate fiat non debet. ille legem impleuit.
Sic enim dicit **Ps. lxxv. iij.** de sum. bo. ca. iij.
Multi fide et operibus sanctis uidentur esse
principes. sed tamen quod a fraternam caritatem uolunt
nullam habent incrementum fructus. sicut ait apostolus **Sic
tradidit cor meum ita ut ardeat.** caritatem autem non habuero nihil mihi prodest. **Propter quod
ide dicit.** **En sine amoris caritate quis quis
quod recte credat. ad beatitudinem peruenire non potest
quod tanta caritatis uoluntas est ut sine ea prophetia et
martirium nihil esse credant.** **Et hic Augustinus sup
ps. lxxv. iij.** copiat ea recte quod regit totam domum
et summat ac perficit. quam quod habet securus est.
Tertio mouet etiam ad hoc debitum legis nature
humane. Nam lex politica est lex humana per quas
reges et ciuitates reguntur. que consistit in perfectione iusticie.
sine que reges non essent sed latrocinia. ut dicit
Aug. li. iij. d. ca. di. **Constat autem quod lex iusticie
nullo sine dilectione mutue caritatis esse potest.**
Dicit enim **Aug. li. viij. de trinitate. c. vi.** **De
est uero dilectio ut inherentes uicem iuste uiuam
et alios iuste uiuere uelimus.** **¶ B. C.**
**¶ Secundo debet diligere homo primum propter preceptum
uirtutis. Ista autem uirtus est maxima. Primo ex eo
quod copiosa habundantia. Nulla enim uirtus
cum tanta plenitudine donorum et uirtutum
aduenit homini sicut fraternam caritatem. eo quod ipsa
sola habita habet perfectionem omnem fructus merito
ad salutem. Unde dicit **Aug. lib. de moribus
eccl. c. cxxiiij.** **Si hec una desit inania sunt
omnia.** Si autem plena sunt omnia. **Et idem sup Iob.
ser. iij. d. ca. i.** **Tanta est caritas. que si abest frustra
habent cetera. Si autem recte habent omnia.****

**Et est hoc mirabile quod ista uirtus non preest unquam
sine dilectione dei. sed quomodo uenit ad hominem
statim aduenit et dilectio dei. quod non est alijs
fructibus. Unde dicit **Aug. sup Iob. ser. lxxiiij.**
quod ubi est dilectio primi ubi necessaria est dilectio
dei. Non potest etiam esse sine fide et spe. eo
quod dicit **Aug. sup ps. lxxv. iij.** **¶ Caritas que adiu
git ad fidem et spem maior illis est. Et quod est
mirabile. cum alie fructus ut fides et spes mi
nuent ista sola magis magisque crescat. Magis
igitur est hec uirtus caritatis. propter donorum
plenitudinem que ita replet homines quod enim quidam
modo facit deo plenum. Sic enim dicit **Aug. sup
ps. lxxv. iij.** **¶ Qui plenus est caritate plenus est deo.**
Quia aperte scriptum est. **De caritate est. i. Iob.
iij.** **¶ Hoc non facit alia uirtus.** **¶ Sed uirtus
istius caritatis est maxima ex eo quod maxima securitate.
Nulla enim uirtus ita assecurat homines de ipsius
salute. sicut dilectio primi. Unde habentes fidem
multi christiani non sunt securi de eorum salute. quod
ista etiam ab hereticis per hereticos. ut ait **Aug. sup
ps. c. iij.** **¶ Que in eis quidem preesse non potest
ut ait idem libro de ciuitate dei. Et tamen patet
quod tales sunt in pessima mera sue salutis et
in continuo timore. quod non habent pignus salutis.
quod est caritas. que ubi est ubi perfecta est securitas
de salute. Unde dicit **Aug. sup. i. Canonica
Iob. Om. v.** **¶ Nemo interroget alium hominem
de salute sua. Redeat unusquisque ad seipsum
et si ubi inuenit charitatem fraternam securus sit
quod transit de morte ad vitam quam diligunt fratres.
i. Iob. iij.** **¶ Tertia uirtus est maxima
ex eo quod sufficientia. Nam ceteri fructus sine operibus
mortue sunt. Sic de fide dicit apostolus **Iac.
cobus. ¶ Fides sine operibus mortua est. Non
sic de caritate fraternam que ubi cumque est. sola
sufficit etiam sine operibus. ubi scilicet facultas non
suppenit. Unde dicit **Aug. li. omeliaz. Dme
lia. lx.** **¶ Potes mihi dicere. non habeo quod tri
buam egenam. non possum ieiunare. a uino et a
carnibus abstinere. non quod potes mihi dicere
te caritatem hanc non posse que sola sufficit. Ecce
magna uirtus caritatis. que habita habent
omnia. Propter hoc dicit **Aug. in lib. de laudibus
caritatis. ¶ sine ea diues pauper est. et cum ea
pauper diues est. ¶ C. ¶ Tertio debet homo
diligere primum propter preceptum istius iocunditatem.
Alia enim precepta habent quandam laborem et diffi
cultatem. iuxta illud **ps. Qui singulis laborum in
precepto. Sed istud preceptum est ualde leue. et
cum hoc iocundum. Unde dicit **Aug. in sermone
quod ad heremitas. tractatus illud. Psalmitis.********************

Rece q̄ bonū et q̄ iocundū habitare fr̄es
in vni. Q̄ quedā sunt bona. s̄ nō iocūda.
vt ieiunare. orare. pegrinari. Quedā sunt
iocunda. sed non bona. vt bibere. comedere.
et epulari q̄ die splendide. Nullū autē
est simul bonū et iocundū sic caritas frater
na. Et in tractatu de laudibz caritatis dicit.
q̄ dulce et suauē vinculū ē caritas. Et idē
sup ps. lxxvj. dicit. q̄ caritas sine gaudio eē
non p̄. Quid igit̄ m̄z q̄ dyabol⁹ r̄to imp̄
petu impedit inter hoies mutuā dilectōez
et q̄ videt tot bona puenire. Nā vt ait Au
gu. li. iij. contra eplaz p̄meritanti. Nichil
aliud appetit dyabol⁹ venenosissima versu
cia sua nisi vt cor r̄pat atqz dir̄pat vincu
lū pacis et charitatis. q̄ seruato inter chri
stianos vites eius omnes inualide fiūt ad
nocendū. et muscipule insidiāz epl̄ cōminu
unt et p̄silia versionis eius euanescent. Dec
ille.

Dixi secundo q̄ in d. p. po
nit obiectuz
qd diligi p̄cipit. cū d̄. primū tuū. Dix̄ ē
q̄ nō dicit. Diliges deū tuū. et statim post
deū diliges teipm. et tūc p̄mo. diliges pri
mū tuū. Nō ideo factū est. qz vt dicit Aug⁹.
li. j. de doctrina xp̄iana ca. iij. Quātumcū
qz homo excidat a caritate remanet illi di
lectio sui. et dilectio corporis sui. Quia ḡ ho
mo naturaliter inclinat⁹ est ad diligenduz
se. non est ei p̄ceptū datum de se diligendo
Quia dicit ap̄tus q̄ nemo carnē suā odio
habuit. vt dicit Aug⁹. ibidē. c. xij. Nam fm
eū. et bestie se et corpa sua diligūt. Unde re
stabat vt nō de illo qd infra nos est in cor
pore nro sed qd sup nos est et iuxta nos. scz
deus et primus dare p̄ceptū. ymo in h̄ qd
d̄. Diliges primū tuū sic teipm. etiaz fm
Augu. datur p̄ceptū simul de dilectōe sui.
Quia d̄. sic teipm. Nec mirū q̄ non est da
tum p̄ceptum de dilectione anime sue. cuz
difficile esset dari tale p̄ceptum. Eo q̄ dicit
Augu⁹. libro. ix. de ciuitate dei. Si minus
se amat hois mens q̄ est. quia amat se tan
tum q̄ntum amandū est corpus peccat.
Ratio huius. quia ip̄a plus est q̄ corpus.
et ideo non est p̄fectus talis amor. Item si
plus se amat q̄ est. hoc est. si tantū se amat
quantū amandus sit deus. cū incompara
biliter ip̄e sit minus q̄ deus. etiā sic nimi
um peccat. et non habet perfectū amorem
sui. Maiori autē p̄uersitate peccat. cū cor

pus tantū amat quantū amandus sit de⁹.
Dec ille. Non est ergo datum p̄ceptū de di
lectione sui. quia nec dici valuit. Diliges
teipm sicut deū. Vel. diliges corpus tuū
sicut deū. vel vt animaz. Quia autem ista
sunt absurda. Datū est ergo p̄ceptū d̄ pri
mo. et depositū exemplum in teipso. vt dili
gas. primū sicut teipm qui teipsum natu
raliter diligis. Sed quia multi diligūt se
pernicioso amore. ideo restat videre quis
est iste amor sanctus et meritorius quo ho
mo debet diligere proximum. **¶**
Est igitur sciendū fm magistru i libro
de itineribus eternitat. itinerē. iij. Quinz
qz sunt affectus amoris. quoz quintus tū
generat verā dilectionē dei et p̄mi. Pri
mus affectus est naturalis. De quo dicit
Dugo in libro qui incipit. Accipe frater
charissime. Et h̄ est affectus cuiuslibet ad
carnē suā. quā nemo vnqm odio habuit.
Similiter matris ad filiū. qz nō potest ob
liuisci mater infantis sui. Item hominis
ad domesticū suum. Qui enim suoz et mari
me domesticoz curā non habet h̄ infidelis
est deterior. Iste autē affectus sepe vicio
sus est nisi regulet̄ ratioe. Semp̄ em̄ affe
ctus iste mollia suggerit et suauia. quod io
cundū. quod terrenū. quod voluptuosum
quod delicatū libet̄ amplectitur. Quod
vero asperū et voluntari sue contrariū est
semp̄ horret et refugit. Huius igitur amor
tis executio amor p̄uersus est. Et h̄ amor
a saluatore p̄hibetur. Cū dicit. Qui amat
animā suā perdet eam. Est ergo iste amor
malus. quia fertur simpl̄r in creaturam.
etiā sine omni p̄cognitione. Et quo patet
fm Augu. q̄ licet iste amor sit natural⁹ ho
mini. nō tamen debet haberi in eo verus
affectus ad rem. quia alias peccat. Unde
ip̄e dicit. Si male amaueris odisti. Et iste
est p̄mus affectus amoris qui non p̄cipi
tur h̄ sed magis p̄hibetur ne sic primū di
ligam⁹. **¶** Secundus affectus est carnalis
vel fm alios animalis. et fit interdū sine
peccato. qnqz autem cum peccato. Nam sic
qnqz ratione alicuius forme pulchritudi
nis vel speciei in homie. Sicut Moyses
propter pulchritudinē fuit amatus a filia
Pharaonis. qui prius propter elegantiāz
et pulchritudinez fuit absconditus a matre
ppria tribus mensibz. Et h̄ nullū est p̄cū.

Unica decima octava post trinitatis

si nō querit h aliq turpis cogitatio vel delectatio. Si aut tal affect declinat ad turpē delectationē. nō meret dici amor verus vt dicit Dionisius. ij. de angelica hierarchia. Et ij. li. de diuis noib. Pm talis amor dicitur potius ydoli veri amoris. z ē plen' anxiecare. Sicut fuit Dauid erga Bersabee. et Salomonis erga mulieres. **S**igna aut h' amoris sunt fm Dugo. li. ij. de pfectibz noticiis cap. v. Primum est. qz talis amor fastidit eruditiones edificatōes z collationes salutare. Cū psonē carnalē se amantē pauca de spūalibz plurima d' inutilibz p'ndulans. z marie de mutua dilectōe insatiabiliter ruminat. qntū ipse eam z ipa eū diligit. ita q' hmoi colloquijs nō sufficiunt dices neqz hore neqz rpa. sed ybicūqz tales pueniūt habent materiā colloquēdi inde finēter. Scdm signū talis amoris est insolentia gestuū et mox. qz qū sunt pariter tales se mutuo respiciunt. Iuxta illud. Vbi amor ibi oculus. Vñ tales latus lateri. femur femori pūgunt et cōp'mūt. man' manū tenet z comp'mit. deinde brachia et lacertos et humeros et pectora et vltiora sub vestibz rangendo blandiunt. Aliquando amplexus z furtiua oscula iunguntur. Contra spūalis dilectio tantā disciplinā seruat i occulto sic in publico. qz nec angulos querit sz fugit. z si cū hoīe colloq' octulos manus et alia oia mēbra sub custodia tenet. Tertū est inquietudo cordis. quando em sunt absentes cogitāt ad inuicē. vbi nam sit ille dilect'. quid agat. qū veniat. q' dia deseruit. z qd ei demā dabit. et quid in causa esse poterit. quō valeat in corpe. paz curās aiaz. z ita suspēso corde nec orare libere p'nt. nec de deo q'ere p'nt meditari. vel aliqd agere distracto vel occupato aīo circa dilectū. nisi qū audiūt de se aliqd p'spez. hoc est refrigeriū q'leciūqz. Sz spūal' amor bec nescit. sz q'escit in deo z amicū suū deofideliter recōmittit. sine mērali distractiōe. sicut rō dicauerit p'gaudet z compatit ei. Quartū est impedimentū impaciētia v' invidia p'dilectē. si aliquā secum diligit. si benignius eam salutat. si aliq' bñficia ei exhibeat. Et q' timet ne forte amor alterius p'ualeat z circa se tepeecat. inde dolet et tristatur. Cōtra hō spūalis amor gaudet rāto plus qnto plus multiplicatur ad alios. Quintū signū est ira et conturbatio. quia

tū vt vulgo dicitur se diligit q' p nimia dilectione nō p'nt sibi mutuo peere a molestia lesionis. Sicut em aliqū excedit inordinata eoz dilectio mētes eoz illudēdo. Sic eoz tra excedit in p'turbādo. marie cū vñ' alterū in aliq' forte iocose offenderit. minus faciēdo q' desiderauerit. qz q' renerior dilectio eo molestior offensio. Inde surgūt querelle. inde impropria imp'oz beneficior et magne fidei q' p'dita videt apud ingratum. Sequunt' etiaz detestationes z iuratorie p'missiones q' nūqz velit eum diligere. qui sibi sic retribuit malū p bono. z odiū p dilectione. aliqū adūgunt clamores. querelle. p'tumelie. vitupia. maledictōes z p'ditiones secretoz. et multa inēoueniētia. Sz spūalis amor erga primū oia ista nescit. qz omibz se offendētibz parit z affabile se oīdit. Sextū signū sunt munuscula. z dulces l're. amatoria dicamina. morselli ab ore dilecti rapri. z quelibet alia q' dilect' p'tractauit vel q' v'us est. q' ipa p' reliquijs venerat z p' memoriali p'seruat. Sicut faciunt illi q' pilos dilectē collo appendūt. Contra q's Hieronimus in eplā ad Nepocianum. Trebra munuscula et sudariola et vestes oīmino applicatas et oblatas z degustatos cibos. blandasqz z dulces lrās sc'tūs amor nō hz. Et idēz in eplā ad Demetriādē dicit. Q' ille ē sc'tūs amor q' ad recordatōz hoīs nō suspirat. nec videre desiderat. quē cū viderit nolit dimitte. Septimū signū est inordinata dissilatio vicioz ad inuicē. q' q' se ira diligit etia vicia sua diligit fouēt excusant z astant sibi mutuo p' arguētēs z corrigētēs ea. p'federātes z p'spirātes ad malū. sic fur furē. adulter adulterā diligit i malo. Et iste est pessim' amor z puerfus. vt dicit Aug'. sup Job. ser. xvij. quem vt ipse dicit omēs leges humane psequunt'. **S**e q' tertū affect' amoris q' dicit official. z ē int' amicos q' sit rōne officioz munerū. obsequioz exhibitoz. q' animū inclināt. q' hz sit piculosus ē tū admittēd'. ne sit ing' bñficio. tū cauēd' ē ne delinūt bñficio v' obsequio aut faueat aliq' vicio aut vicioso. Hō sibi ē mag' discretio habēda i muneribz capiedis. z attendēdū ē ad psonē dignitatez. vt qz est magni meriti. z ita diligit ab hoīb' qz q' est. vel qz ad ornāt' p'turbat. Et ita iste amor mutat in rōnalē sepi'. qz tūc nō qrit diligēs in alio nisi quod ē bonū. cōmune.

vtriusq; vt dicit **Breg. xxviii. Moralium.**
Quartus affectus est rationalis simplr. qui
 puenit ex p̄sideratōe alie? stus vel fame bo
 ne. Sic audiēdo de virtutib; martir; con
 fessor; silt; alioz hoim; diligim; eos. Et h
 est p̄fectior. q̄ p̄cedit ex solo amore virtutis
Sz tñ adhuc nō p̄t dici caritas. qz excita
 tur ab exteriorib; signis. Caritas at̄ proce
 dit ex solo spū. **Q**uintus affectus amoris
 est spūal. q̄ a spū factō immittit; orignat; r
 inspirat;. Et sic triplr. vel a spū malo. tunc
 affectus sic ad dulcia. fm̄ **Dugo. sic Amō**
 filius **Dauid** exarsit in sorore. r **Judas** in
 xpm. Sic etiā a spū humano qñ ex innata
 ingenuitate vel studiosa exercitatōe homo
 mouet ad diligendū bonū. r aliquñ apparet
 spū sancti instinc; q̄ tñ nō est. Sic patuit
 de paganis. q̄ p̄ republica corpa sua expo
 fuerūt. vt dicit **Aug.** de ciuitate dei. libro
 p̄mo. cap. xvij. Et **Tulius** lib. i. de officijs.
Tertio p̄cedit a spū diuino. Qd̄ tñc sic qñ
 hō diligit primū in deo vt amicu. r p̄t deū
 vt inimicu. **Sz** quō h̄ intelligit. **Respōdet**
Aug. in li. de f̄a innocētia. c. lxx. Et li. xij.
 de ci. dei. c. xiiij. Qui deū diligit p̄sequēs est
 vt primo ad diligendū deū p̄sulat. Cuius
 ordo est. p̄mo vt nulli noccat. deinde etiā
 vt p̄sit cui poterit. h̄ est ergo diligere proxi
 mū in deo fm̄ **Augu.** diligere p̄pter hoc vt
 habeat secū deū. **Un̄ sup̄ Joh. ser. iij.** dicit
Aug. q̄ xps tradēdo formā dilectōis fra
 terne in se exp̄ssit eā dicēs. Diligat; inuicē
 sic dilexi vos. Quid em̄ aliud in nob; xps
 dilexit nisi deū. **Mō** quē habebam; sed vt
 haberem; r vt nos p̄duceret ad deum. Et
 q̄ infero q̄ p̄fecte diligit primū q̄ ad hoc ei
 p̄sult. ad h̄ sup̄porat mala sua. ad h̄ p̄mo
 net bona sua. vt eius prim; p̄sequat; deum
Et q̄ ecōtra se q̄ q̄ primo nocet in fama
 reb; amic; aut p̄sentit sibi in malū. nō dili
 git; sz odit primū. h̄ est qd̄ ait **Aug.** li. j. de
 doctria xpiana. c. xij. **Q** om̄ib; dem; velle
 vt oēs nobiscū diligāt deū. r totū q̄ cos vl
 adiuuam; vel adiuuamur ab eis ad vnum
 istū finē p̄ferēdū ē. Et ponit exēplū d̄ ama
 torib; secti vbi ille q̄ diligit aliqū vult r p̄
 curat vt om̄es eū diligāt nō p̄pter illos sed
 p̄pter eū quē diligit. r oēs diligentes eū di
 ligit. r q̄nto est feruentior ad eū tāto plus
 laborat vt a plurib; diligat;. et tanto plus
 eū cupit plurib; oñdere. r quē frigidiorē
 videt. excitareū q̄ntū p̄t laudib; ei;. **Et ecō/**

tra om̄es nō diligētēs odit. et laborat vt
 odiū eius poss; auferre. Sic nos dem; sa
 cere in dilectōe dei. vt primos nros p̄pore
 possum; ad diligendū deū pmoneam;. et h̄
 est diligere primū in deo. **Sz** in h̄e diffi
 rētia. qz inimicos p̄pter deū et amicos i deo
 diligere dem;. h̄ ē dicere. diligim; amicos
 in deo. i. p̄pter h̄ qz de facto deū nobiscū
 diligit. r in deo sic nos delectat;. **Sed** q̄
 inimici nobiscū nō diligit; deū nec i eo de
 lectant;. ex q̄ h̄nt odium ad eū mēbra. sz ad
 boies. sz ad h̄ diligēdi sunt a nob;. r ad hoc
 modis om̄ib; inducēdi vt diligāt nobiscū
 deū. r sic q̄ p̄pter h̄ vt diligāt deū quem ad
 hac nō diligit; debēt a nob; diligi. Et h̄ est
 diligere inimicu meritorie p̄pter deū. **Un̄**
Aug. sup. i. **Canonica Joh. omel. r.** Oēs
 hoies etiā oēs inimicos vros diligat;. h̄o
 qz frēs sunt. sz vt frēs sz in dilectione dei
 sint. **Et** his patet q̄ dilectio proximi habz
 finalem respectū r intentionem ad deum.
Unde patet solutio dubij. quo
 queritur. vtrum homo p̄pter se ab homine
 diligendus est. **Doc** est. **Un̄** homo ad h̄
 debet diligere primū vt talis dilectio fina
 liter referat; in seipsum. **R̄ndet** q̄ non quia
 nullus debet ponere spem in se. nec frui se.
Un̄ nec seipm; diligere d̄z p̄pter seipm;. sed
 p̄pter illū q̄ fruedus ē. als puer se diligeret
 se. vt dicit **Aug.** li. j. de doctria xpiana. c. c.
Ordinē at̄ dilectōis primi ponit **Aug.** sup.
Joh. ser. xvij. dicēs. q̄ amor incipit a cōm
 gio. sz iste est carnal; r cōmūis peccator; r
Sed est amor filioz. r iste etiā est carnal;
 qz nō est laudandus q̄ amat filios sed de
 testand;. **Ham** r tigr; r serps amat filios.
Tertio est amor p̄pinq;. r iste est p̄p; hōi s; nō
 sūt p̄suetudis. **Maior** at̄ qñ exēdit; vl
 tra p̄pinq;. adhuc amat sāguie; suū. **Amat**
 s; illos q̄ nō sūt p̄pinq;. r tā multū dilatat; est
 iste amor. **Tm̄** at̄ crescit vt a p̄uge ad filios
 a filijs ad p̄pinq; a p̄pinq; ad extraneos.
 ab extraneis ad inimicos p̄cedat. **Et Du**
go li. ij. d̄ p̄fectib; ponit quō amor iste incipit
 p̄ficat; r p̄ficat; **Incipit** em̄ cū nulli malū
 volum;. nullū bonū ipedim;. i. necessitate
 auxiliū p̄rio nō subtrahim;. **Sz** p̄ficat; iste
 amor cū d̄ bono primi gaudet; aduersitatē
 p̄patimur aliene sic p̄prie. iuxta illd̄ **Roz. r. ij.**
Gaudete cū gaudētib; **Sz** p̄ficat; iste amor
 qñ etiā inimicos diligit; sic aicos. **Et** cū h̄
 nō solū res p̄pales p̄dēt. sz etiā corp; n̄m

Unica decima octava post trinitatis

parati sum' ponere. iuxta illud **P**aidore hac dilectio: nō hz nisi vt aiaz suā ponat q̄s p aic' s'ut **Jo. xv.** **S**z hic occurrit pla' d'v' b'ia. qz augu. i pmo gdu pōit amozē vtoris scō filioz. r tertio pentū. cū tñ d' sol' penti bus sit pceptuz. g videt q' debuit pponere pncos q' sūt mag' diligēdi. Ad qd rñdeo q' p' diligēd' ē rāq' mag' bonū ppter pceptuz dñi. s'z fil' r vtōz rāq' mag' pūctū. vñ q̄stū ad meritū mag' ē diligere p'ez q̄s filios et vtōz. **S**co q̄rit. vtz hō tenet diligere inimicū d' nēcitate saluz. exhibēdo ei signa dilectōis. Rñdeo q' sic q̄ntū ad bñficia cōmunia. s'z q̄stū ad bñficia spēalia nō nisi in pparōe animi. h' ē vt sit par' exhibere si ne/ cesse fuerit. **S**z qd ē mag' meritorū an diligere aicu v' inimicū. Rñdeo breuē qn/ rñ ad cāz dilectōis r difficultatē op'is. mag' meritorū ē diligere inimicū. qz i eo solus d' diligat. In amico aut' p' esse alia causa dilectionis.

Dixi tertio q' in h' p. rāg' m' / dus debet' implē / di pceptū. cū d' sic teipm. Pulcra forma tradita ē diligēdi primū r facit. sic teipm. De q' dicit Aug'. i li. d' doc. xpiana. Ecce p'ci/ pit dilige deū rāq' deū. primū rāq' te. Nō em iuenies parē dō vt possit tibi dici. dili/ ge deū sic diligs' illū. De p'rio iūta ē regl'a qz in' es p'rio tuo par' Turpe q̄s' q̄no di ligas primū. attēde teipm q̄no te diligs' di liges primū. nō ē vbi erres. Proximū aut' boi vocat oēs hoiez. r rōne gñatōis carnal' qz oēs ab Adā r Eua. r rōne p'ditōis. quia oēs xpiani. Et sic vñ p' carnal' Adā. r vna m' spūal' eccl'ia. Dēs g' hoies sūt proximi. Quō ar hō diligit se vt sic diligit primū. p' qz oē bonū vult sibi p'p' puenire r p' seq. r omne malū odit r fugit r a se r mouet. Sic em fm Aug. li. d' h' religioe. c. lxxxv. Ea est regl'a dilectōis vt q̄cūq' bōa vult sibi pue/ nire. etiā velit p'rio. r q' accidere sibi mala n' vult r p'rio nolit. P'ac g' volūtate fuās er/ ga oēs. diligit quelz sic seipm. Nā erga ne/ minē opandū ē malū. qz dilectō primū ma/ lū nō opat. Et sū dat' iste mod' i lege nafali q' d' Nō facias alijs qd tibi mīme fieri vīs Et cōuerso. Quēcūq' vult' vt faciāt vob hoies facite ill'. Et qz null' hō alie se amat nisi ad h' vt saluet. Nam vt dicit Aug. li. iij. omeliar. omf. xxxix. Dis q' amat saluū vult b'ē qd amat. Cū ar fm ipm. hō i tali amo/

re intelligēs verā salutē. icipit eā amare in se. merito etiā d'z amare eā r in p'rio. Debz g' diligere eū vt salu' sit. r p' p'ns sic op'at s' bi illa q' disponit ad salutē. ita etiā d'z p' sta/ re ea p'orio. Ecce p'z q̄no ex dilectōe ordi/ nara sui pēdet forma dilectōis primū. Cū p'z q' hō debet p'ns discere diligere seipm. Sicut dicit Aug'. li. omeliar. omf. xxxvii. **S**z p' deo quō diligit seipm q' diligit ini/ q'ratē. Certe talis fm Augu. nec deum nec primū p' diligere. qz talis pot' odit se. r q' sibi nequā cui bon'. Non est ita fatū q' req' situs non respondeat. diligo meipm. dicit hoc bibulus. dicit hoc superbo. luxuriosus auarus. qui tamen in rei v'itate odit se. vt dicit Augustin' in libro de doctrina xpia/ na. Et si dicitur talib'. Quomodo te dili/ gis. Respondet tibi. diligo corpus meum. bibendo. comedendo. induendo rē. Certe quicqd dixerit tal' odit se. Caro enim fm Augu. est vilior pars hois. Cū si animam odit. carnē quō diligit. Et ē h' nafale scōm Aug. q' tales ex q' odiūt aiaz. nō mix est q' exerceat in carne sua iniquitatē. Propter qd dicit ibidē Aug. Quō vis diligere primū q' odis te. Sz forte dicit. Diligo primū sic me. volo em inebriari cū illo. Tal' dilectio beluina ē amādo talia q̄lia belue. Nō est g' hec dilectio primū. vt dicit Aug'. i li. de h' religioe. c. lxxxvii. Qu' hō diligit primū vt iumentū aut beluas. que sic amantur vt ex eis voluptas proueniat. aut vt se vicijs mutuis maculēt. Est ergo pmo hoc bñ cō/ siderandum. vt homo p'ns sciat se diligere. quod sit qñ fugit peccata. Scōo debz con/ siderare vt non diligit eū carnaliter. sicut filium. sicut carnalem fratrem vel cogna/ tum affinem aut ciuem. sed tñ vt hominē. vt dicit Augustinus retractationū. capi/ tulo. viij. Sed dices. Doc est inhu/ manum. Et aliter homo debeat diligi qz vt frater vel filius. Que dilectiones sunt ma/ xime affectuose. Ad quod responder Au/ gustinus. q' magis est inhumanū nō ama/ re hoiez. quia homo est. sed amare. qz fil'. qz frater. qz fm ipm amare hoiez qz hō. est cōmune bonū oim. s'z amare qz frater v' fi lius. est bonū puatū. Hodo cōstat q' bo/ nū cōmune est mai' et melius qz puatū. Et est ad hoc pulcra ratio. qz fm Augustinus ibidem. Nemo sibi p'p' est pater aut filius. aut frater. aut affinis. sed tñ homo. q' ergo

diligit aliqd tñq̄ seipm. h̄ in eo d̄z diligere qd̄ sub̄p̄si ē. Et qz nō fm̄ corp̄ tñ ē sub̄p̄si hō. s̄z maḡ fm̄ aīaz rōnale. iō nō d̄z se diligerē carnaliter fm̄ corp̄. qz iam se nō diligeret vt hō. Debet ḡ se diligere fm̄ aīaz. fm̄ quā d̄z hō. Et isto mō d̄z diligere. p̄v̄mū fm̄ aīaz. z p̄seq̄ntē fm̄ corp̄. exq̄ corp̄ ordinat̄ ad aīaz. vt dīc̄ Auḡ. de moribz ecclēsie. c. xxxi. Sic igit̄ diligēdo p̄mū cōsequemur p̄mū eternū. Nō nob̄ p̄stare dignē pater z filius et sp̄s sanctus. Amen.

Dñica decimanona p̄ trinitatis. I
Sermo. CXX.

De quo cogitatis

Quod mala i cordibz v̄ris. **Parb. ix.** Si cut ait Auḡ. sup̄ illud apli. i. Cor. iij. Spectaculū facti sum̄ mōdo. Qui nos amat querunt in nobis qd̄ laudent. q̄ nos odiūt querūt qd̄ detrahant. Et q̄ dīcto p̄z q̄ hō in hac vita posit̄ est iter duo genera hoīm. q̄z vñū p̄gaudet bonis suis p̄ caritatē. Juxta illd̄ Cogaudet at̄ vitari. Et isto gen̄ hoīm nō solū ap̄erta bona alioz bōa iudicat. s̄z etiā dubia z incerta in meliores p̄tē iudicat z interpretat̄. Sic ait **Beda sup̄ Lucā.** Scōtra ḡo gen̄ inuidoz sp̄ odio h̄z alioz bona. z nō solū incerta bona alioz mala eē iudicat. s̄z etiā qñq̄ sc̄ta iusta z optima ap̄tissime bona mala iudicat z i pessima p̄uertit z interpretatur. Juxta illud **Eccl̄ iij.** Nequā est oculus inuidi. Bona enim in mala p̄uertēs insidiat̄ et in elect̄s ponet maculā. **Ibidē. xi. et Job. xv.** Odio habuerūt me ḡt̄. Quia igit̄ iudei fuerūt inuidi s̄ p̄m. ideo nō solū illa bona q̄ ip̄s i x̄po dubia erāt p̄pter cor̄ cecitat̄ ignorantiā z altitudinis diuine excellentiā. s̄z etiā ap̄tissima bona. sc̄z q̄ in miraculoz ip̄i op̄atiōe ap̄ta erāt etiā q̄busq̄ q̄ntūcūq̄ ignaris. ip̄i p̄uerla machinatōe oīa in x̄po crimiabātur. **Un̄ postq̄z dñs palitū sanatur.** p̄ ei peccata se dimittē diceret. mox pharisei in cordibz cor̄ stimulis inuidie agitari. ip̄am remissionē peccōz calūniātes dicebāt i cordibus suis. h̄ blasphemar. Quoz occultam neq̄ciā t̄ps ap̄ta correctōe cōpescens dixit. **Ut qd̄ cogitatis mala in cordibz v̄stris.** **In illo t̄pe. ascendens ihs in nauiculaz trāsfretauit in ciuitatem suam.** Ecce offerebant ei paralitū. m. zc. In quibz verbis tria tangunt. Primo nāq̄ fomes scelez de

scribit̄. cum d̄z. **Ut qd̄ cogitatis.** Scō p̄ ueritas affectōis corrigat̄. cū addit̄. mala. **Tertio locus p̄uersitatis ostendit̄.** cum d̄z. **In cordibz v̄stris.**

CA
Dixi primo q̄ in verbis p̄missis fomes scelerū describit̄. cum d̄z. **Ut quid cogitatis.** Cogitatio em̄ est fomes seu origo cuiuslibet n̄re actōis siue bone siue male. Ex q̄bo generat̄ opus bonū vel malū. Est em̄ sicut materia in cōceptione. ex q̄ generat̄ succus siue op̄. **Un̄ dicit̄ Ii. li. ij. d̄ sun. bo. c. rxy.** Q̄ duplex ē causa peccādi. i. opis z cogitationis. Quoz vñū iniquitas d̄z qd̄ ope gerit̄. Aliud iniusticia qd̄ cogitatioe cōmittit̄. Et post pauca. **Quamuis z si ob opere malo quisq̄ vacet.** p̄ solius tñ p̄ue cogitationis malicia nō erit innocēs. **Un̄ et dñs p̄ Ii. air.** Auferre malū cogitationū v̄straz ab oculis meis. Non em̄ solū factis. sed etiā cogitationibz delinq̄m̄. si eis illicitate occurrentibz delectemur. Sicut em̄ vipera a filiis in vtero positis lacerata p̄mittit̄. ita nos cogitatioes n̄re intra nos enutrite occidit̄ et concepte interius vipereo veneno cōsumit̄. animāq̄z nostrā crudeli vulnere perimit̄. **Pecc̄ ille.** Et quibz patet q̄ non solūz p̄ opibz sed etiā pro cogitatioibz q̄s damnatur. Sicut p̄z de dyabolo q̄ pro eo q̄ i corde suo dixit. **Ponam sedem meā ad aquilonem. zc. perpetuo damnat̄ est.** cū tñ nichil ope fecisset. **Pecc̄ immerito.** Cum em̄ omne opus nostr̄ ex cordis p̄posito iudicat̄. tale vel tale. et ipse cogitationes cordis nostri sunt tanq̄ radices et quibz rami oīm procedunt. patet q̄ arbor bonitatē nō recipit nisi a radice. sic nec op̄ nisi ex cogitatione. **Et ideo pro ipsa cogitatione nos p̄miamur vel damnamur.** maxime ex quo b̄mōt cogitationes sunt in n̄ra p̄tate. vt eas repellamus vel admittamus. **Que si nō essent in nostra potestate.** nequaq̄z dominus phariseos argueret de eis d̄z dicens. **Ut quid cogitatis.** **Circa quod sciendum q̄ exq̄ vt dictum est.** cogitatio est fomes et origo scelerum. necesse est scire vnde prouent talis cogitatio mala. **Ad quod respondeo scdm̄ Ihsidorū libro secūdo de summo bono. capitulo. rxy.** Cogitationes male procedunt a nobis et dyabolo. **A dyabolo enim fiunt per suggestionē.** sed a nobis per delectationē et consensum. **Dyabolus**